

ارزیابی و بررسی جاسوسی با تکنولوژی هوایی از منظر حقوق بین‌الملل

تالیف: دکتر هژیر مهری

سرشناسه	مهری، هژیر، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	ارزیابی و بررسی جاسوسی با تکنولوژی هوایی از منظر حقوق بین الملل / تألیف هژیر مهری
مشخصات نشر	کرج: انتشارات ملومه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	ی. ۲۷۶ ص. ۱۱۵۰۰۰۰ ریال
شابک	۷۵۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۵۶-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۵۶ - ۲۷۶.
موضوع	جاسوسی (حقوق بین الملل)
موضوع	Espionage (International law)
موضوع	حقوق بین المللی هوایی و فضائی
موضوع	(Airspace (International law
موضوع	جاسوسی ایران
موضوع	Espionage, Iranian
رده بندی کنگره	۵۲۵۲/۵K
رده بندی دیویی	۳۴۵/۰۲۳۱
شماره کتابشناسی ملی	۸۵۰۲۹۰۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

ارزیابی و بررسی جاسوسی با تکنولوژی هوایی از منظر حقوق بین الملل

تألیف: دکتر هژیر مهری

چاپ اول: ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۰۲-۵۶-۳

حروف چینی: مهرداد کمال پور

طرح جلد: مهرداد کمال پور

نظارت بر چاپ: خسرو نظری ملومه

چاپ و صحافی: پردیس دانش

قیمت: ۱۱۵۰۰۰ تومان

آدرس: کرج، خیابان قلم، اول جواد آباد، پاساژ ایفل، واحد ۲۸

تلفن تماس: ۰۹۳۵۵۶۶۸۹۶۷ - ۰۹۱۲۵۶۶۸۹۶۴ - ۰۲۶۳۴۵۳۱۴۰۰

۱۱		مقدمه
----	-------	-------

فصل اول

بررسی مفهوم جاسوسی و آزادی اطلاعات از منظر حقوق بین الملل

۱۵		مقدمه
۱۶		۱- مفهوم جاسوسی در حقوق بین الملل
۱۸		الف- مفهوم جاسوسی در حقوق بین الملل کلاسیک
۲۰		ب- مفهوم جاسوسی در حقوق بین الملل نوین
۲۴		۲- انواع جاسوسی در صحنه بین المللی
۲۴		الف- جاسوسی نظامی
۲۴		ب- جاسوسی اقتصادی
۲۵		پ- جاسوسی منابع طبیعی / محیط زیست
۲۶		ت- جاسوسی سیاسی - فرهنگی
۲۶		ث- اصول حقوق بشر و جاسوسی
۲۷		۱- اصل آزادی اطلاعات
۲۷		۲- حقوق بین الملل حاکم بر اصل آزادی اطلاعات و جاسوسی
۳۱		۳- اصل آزادی ارتباطات
۳۲		۴- اصل آزادی عبور و مرور (تردد)
۳۳		نتیجه گیری فصل

فصل دوم

مصادیق جرم جاسوسی در حیطه فناوری نوین

۳۷		مقدمه
۳۷		۱- تاریخچه جاسوسی دیجیتال
۳۹		۲- جاسوسی و پایش اینترنتی

۴۱	۳- مراکز کنترل اطلاعات و داده های اینترنتی
۴۳	۵- شبکه های اجتماعی
۴۳	الف- فیس بوک
۴۴	ب- توییتر
۴۴	گوگل، بزرگ ترین دستگاه جاسوسی دنیا
۴۴	ت- رسوایی های W-Fi و اندروید
۴۶	ث- پروژه عینک گوگل مخوف ترین پروژه جاسوسی جهان
۴۷	ج- فضای ابری
۴۸	چ- لوازم الکترونیکی هوشمند جاسوسان پنهان در خانه ها و سازمانها
۴۹	۶- ویرو سهای جاسوسی
۵۰	الف- استاکس نت
۵۰	ب- ویروس شعله خطرناک ترین جاسوسی غرب علیه ایران
۵۱	پ- فیلم
۵۱	۷- ماهواره های جاسوسی
۵۲	الف- ماهواره های جاسوسی نظارت دریایی
۵۲	ب- ماهواره های جاسوسی عکاسی
۵۲	پ- ماهواره های بررسی منابع زمینی
۵۴	۱- Land Sat
۵۴	۲- رایولات
۵۴	۳- SPOT
۵۵	۸- فیوژن (تلفیق) اطلاعات در سامانه فرماندهی و کنترل
۵۵	الف- سطوح مختلف پردازشی فیوژن (تلفیق)
۵۶	نتیجه گیری فصل
۵۷	

فصل سوم

جنگ سایبری از منظر حقوق بین الملل

۶۱	مقدمه
۶۲	۱- چارچوب مفهومی و ویژگی های فضای سایبر
۶۲	الف- تعریف جنگ

۶۴	ب- فضای سایبر.....
۶۷	پ- قدرت در فضای سایبر.....
۶۸	ت- امنیت سایبری.....
۶۸	ث- جنگ سایبر.....
۷۲	۲- انواع حملات سایبری.....
۷۳	۳- استعمار شبکه رایانه ای.....
۷۴	۴- بازدارندگی سایبری.....
۷۴	۲- تبعات امنیتی حملات سایبری.....
۷۵	۳- عملیات های سایبری و حقوق حاکم بر روابط بین الملل.....
۷۵	الف- سازمان ملل متحد و جنگ سایبری.....
۷۶	ب- حملات سایبری: حمله مسلحانه یا توسل به زور.....
۷۹	جنگ سایبر و حقوق بی نالملل بشردوستانه.....
۷۹	ت- پیشینه حقوق بین الملل بشر دوستانه.....
۸۰	۴- کاربرد قواعد حقوق بشردوستانه در جنگ سایبری.....
۸۲	نتیجه گیری فصل.....

فصل چهارم

بررسی و تحلیل قابلیت اعمال قاعده ممنوعیت توسل به زور یا تهدید در فضای ماورای جو

۸۵	مقدمه.....
۸۵	۱- کلیات قلمرو فضا.....
۸۶	الف- تعریف فضای ماورای جو و نظامی کردن و توسعه رژیم حقوقی.....
۸۷	۱- مفهوم فضای ماورای جو.....
۹۰	۲- نظامی کردن فضای ماورای جو، منابع و تکامل تدریجی.....
۹۴	۳- توسعه رژیم حقوقی حاکم بر استفاده نظامی از فضای ماورای جو.....
۱۰۲	۲- حقوق بین الملل قابل اعمال بر فعالیت های نظامی در فضا.....
۱۰۵	الف- برنامه های رایج نظامی در فضا.....
۱۰۹	۱- مذاکرات مربوط به جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی در فضا.....
۱۱۳	۲- جایگاه، مفهوم و دامنه رو به بالای حاکمیت حاکمیت.....
۱۲۹	۳- نظام حقوقی بین المللی حاکم بر فضای ماورای جو.....
۱۳۰	الف- حقوق حاکمه در فضا و ممنوعیت آن و استقرار آن در فضا.....

۱۳۲	۱- ممنوعیت اختصاص ملی (ممنوعیت اختصاص فضا به ملیت ویژه)
۱۳۴	۲- استقرار در فضای آزاد و جنبه های حقوقی مربوط به استفاده از فناوری فضایی
۱۴۰	ب- حق بر استفاده صلح آمیز در فضای ماورای جو
۱۴۱	۱- ماهواره های بخش مستقیم
۱۴۷	۲- سامانه جست و جو و نجات ماهواره ای
۱۵۰	۳- منابع نیروی هسته ای در فضا
۱۵۴	نتیجه گیری فصل

فصل پنجم

مقررات ممنوعیت استفاده از زور و سازوکارها و رابطه آن با برخی از اصول قواعد ماورای جو

در حقوق بین الملل

۱۵۷	مقدمه
۱۵۸	۱- مفهوم و ماهیت تبیین قاعده منع توسل به زور یا تهدید
۱۵۸	الف- مفهوم قاعده منع توسل به زور
۱۶۰	ب- ماهیت قاعده منع توسل به زور
۱۶۴	پ- تحلیل علمی یا سیستماتیک اصل عدم توسل به زور
۱۶۶	۱- تحلیل محتوای نورم بلاشرط
۱۶۸	۲- حد ارزشی نورم بلاشرط
۱۷۶	۲- مقررات ممنوعیت استفاده از زور و سازوکارها و رابطه آن با برخی از اصول قواعد ماورای جو
۱۷۶	الف- حاکمیت و حقوق حاکمه در قلمرو فضا
۱۷۹	ب- مقررات ممنوعیت استفاده از زور
۱۷۹	۱- مقررات ممنوعیت استفاده از زور در حقوق بین الملل عرفی
۱۸۲	۲- مقررات ممنوعیت استفاده از زور در حقوق معاهدات
۱۸۶	پ- ساز و کارهای بین المللی و چند جانبه
۱۸۷	۱- ساز و کارهای بین المللی در فضای ماورای جو
۱۸۸	۲- ساز و کارهای دو جانبه ای و چند جانبه ای منطقه ای
۱۸۸	شورای همکاری بین المللی در مطالعه و استفاده از فضای ماورای جو
۱۸۹	آژانس تحقیقات فضایی اروپایی
۱۹۰	ت- رابطه قاعده ی منع توسل به زور یا تهدید به آن با برخی اصول حاکم بر فضای ماورای جو

۱۹۰	۱- اصل غیرنظامی کردن فضای ماورای جو
۱۹۶	۲- اصل استفاده مسالمت آمیز از فضای ماورای جو
۱۹۹	۳- تقد نظریات توسل به زور در قلمرو فضا
۲۰۰	الف- بررسی نظریات مخالفین
۲۰۱	ب- بررسی نظریات موافقین
۲۰۶	پ- نتایج به دست آمده در زمینه ی توسل به زور در قلمروی فضا
۲۰۸	نتیجه گیری فصل

فصل ششم

بررسی و ارزیابی موضع حقوق بین الملل در مورد عبور اشیای فضایی از فراز قلمرو دولتها

۲۱۳	مقدمه
۲۱۴	۱- حاکمیت دولتها بر قلمرو هوا و فضا
۲۱۵	الف- حاکمیت هوایی
۲۲۰	ب- حاکمیت دولتها بر فضای ماورای جو
۲۲۲	۲- اعمال حاکمیت بر شیء فضایی در هوا و فضا
۲۲۴	۳- وضعیت حقوقی عبور شیء فضایی از قلمرو هوایی دولت های دیگر
۲۲۷	۴- بررسی دیدگاههای مختلف در خصوص عبور اشیای فضایی (ماهوارهها)
۲۲۹	۵- دیدگاه کشورها
۲۳۳	نتیجه گیری فصل

فصل هفتم

ورود پهپادهای جاسوسی به قلمرو هوایی ایران از منظر حقوق بین الملل

۲۳۷	مقدمه
۲۳۸	۱- جاسوسی در حقوق بین الملل
۲۴۱	۲- جاسوسی به وسیله هواپیماهای بدون سرنشین
۲۴۳	۳- ماهیت حقوقی پهپادهای جاسوسی
۲۴۴	الف- پهپاد جاسوسی هواپیمای دولتی است

اگرچه اصطلاح هواپیمای بدون سرنشین^۱ یا پهپاد (پرنده هدایت پذیر از دور)^۲ اخیراً وارد ادبیات سیاسی و رسانه ای ایران شده، اما این اصطلاح دارای پیشینه‌ای نزدیک به ۲ قرن در ادبیات جهانی است^۳ پهپادها دارای انواع مختلفی هستند که از اندازه بسیار کوچک تا اندازه‌های بسیار بزرگ با وزن ۲۵۰۰ پوند (بیش از یک تن)، با قابلیت‌های متفاوت متغیرند.^۴ این پهپادها می‌توانند برای شناسایی و جاسوسی^۵ و همچنین برای حملات و کشتار هدفمند^۶ استفاده شوند.

ایالات متحده اولین بار در قرن معاصر از این فناوری در سال ۲۰۰۱ در جنگ افغانستان علیه القاعده و طالبان استفاده کرده است^۷، ولی پهپادها در چند سال اخیر به طور گسترده توسط ارتش ایالات متحده و سازمان سیا در عملیات‌های نظامی این کشور در افغانستان، عراق، پاکستان، یمن و سومالی^۸ به کار گرفته شده‌اند. اگرچه ایالات متحده از این فناوری غالباً برای عملیات بمباران و کشتار نظامیان و غیرنظامیان بهره گرفته و نمونه آن را امروزه در یمن و

۱- Unmanned Aerial Vehicle (UAV)

۲ - حبیبی، حسن (۱۳۸۷) گروه واژه‌گزینی، دفتر پنجم، (فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی)، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی، ص ۷۱

۳- Henderson, Ian (2010) Air and Missile Warfare, Military Law and Law of War Review, Vol. 49, p. 2

۴- Ibid

۵- Frantz, Natalie R. (2005) Swarm intelligence for autonomous UAV control, Ensign, United States Navy B.S., United States Naval Academy, THESIS requirements for the degree master of science from the Naval postgraduate school, p.5

۶- Kilcullen, David and McDonald, Exum Andrew (2009) Death From Above, Outrage down Below, N.Y. TIMES, Mar. 17, p.5

۷- Mayer, Jane (2009), The Predator War, What are the Risks of the C.I.A.'s Covert Drone Program? THE NEW YORKER, Oct. 26. Available at: http://www.newyorker.com/reporting/2009/10/26/091026fa_fact_mayer.pl1

پاکستان می بینیم^۱، اما این کشور در عملیات های نظامی خود از این فناوری برای شناسایی و جاسوسی نیز بهره می گیرد^۲ استفاده از پهپادها برای جاسوسی اولین بار در سال ۲۰۰۳ در جنگ عراق برای شناسایی موقعیت ارتش صدام صورت گرفته است.^۳ همچنین، حملات پهپادها در راستای اقدامات ضد تروریسم، در این سالها تبدیل به بخش وسیعی از عملیات ارتش ایالات متحده شده است.^۴

در سالهای اخیر، ایالات متحده با فرستادن چندین فروند پهپاد جاسوسی به قلمرو هوایی جمهوری اسلامی ایران با هدف شناسایی اطلاعاتی وضعیت زیرساخت های نظامی و اقتصادی ایران^۵ سعی دارد با جمع آوری اطلاعات از توان نظامی و اقتصادی ایران و شناسایی مراکز استراتژی آن، از این اطلاعات در موارد مقتضی بهره ببرد. گذشته از واکنش تحسین برانگیز قوای دفاعی جمهوری اسلامی ایران به این اقدام آمریکا که در چند مورد منجر به توقف و ضبط پهپادهای آمریکایی شده است، لازم است این مسئله از منظر قواعد بین المللی نیز مورد ارزیابی قرار گیرد. گسیل پهپادهای جاسوسی برای عملیات شناسایی در حریم هوایی ایران با توجه به شرایط حاکم بر روابط میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده و همچنین، برخی قواعد عام حقوق بین الملل قابل بررسی است که این کتاب به آنها می پردازیم.

دکتر هژیر مهری ۱۴۰۰/۶/۱۹

۱- Henderson, Ian (2010) Air and Missile Warfare, Military Law and Law of War Review, Vol. 49.p.1

۲- Shirley, A. Kan (2001) China-U.S. Aircraft Collision Incident of April 2001: Assessments and Policy Implications, p.1 available at: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL30946.pdf> visited in 2013,p. 271-295

۳- Cook, Nancy J. (2007) Stories of Modern Technology Failures and Cognitive Engineering Successes, CRC Press.p.166

۴- Mary Ellen (2010) Unlawful Killing with Combat Drones, A Case Study of Pakistan, 2004-2009, Notre Dame Law School Legal Studies Research, [1]

۵-Iran Air